

ÁLLATOK VÉDELME.

a kolozsvári Állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

<p>Késiratok a szerkesztő nevére Deák Ferencz-utca II. sz. kéretnek.</p> <p>Előfizetések és pénzküldemények az egye- sület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú- u 9 sz.) czímére intézendők.</p>	<p>Tagoknak tagsági díj fejében jár Előfizetési ár</p> <p>Egész évre — — — — 2 kor. — áll. Fél évre — — — — — 1 kor. — áll. Számunként — — — — — kor. 30 áll.</p>
<p>VII. évfolyam. Kolozsvár, 1902. június. 6. szám.</p>	

TARTALOM: Az Állatvédő Egyesület közgyűlése. — Irás a libákról.
Györy Elemér. - *Állatvédelem és állatvilág:* Az éneklő madarak mint
szobamadarak. — Tagilletékeiket az 1902. évre befizettek névsora. —
Kérelem.

Az Állatvédő Egyesület közgyűlése.

— Kolozsvárt, 1902. május 11-én. —

A közgyűlés 11 órakor a városház közgyűlési ter-
mében tartatott meg. A hirtelen rosszul lett *Br. Bánffy*
Zoltánné Teleki Erzsébet grófnő elnök helyett az elnöki
széket *De Gerando Antonina* tiszteletbeli elnök és örökös
főtítkárr foglalta el, olvasta fel a megnyitót, vezette és
bezárta a közgyűlést.

Jelen voltak: De Gerandó Antonin elnök, Dr. Pisz-
tory Mórné és Schwarczel Adél alelnökök, Purjesz Olga
titkár, Virányi István pénztárnok, Hóry Béla várm. árva-
széki elnök, Fekete Nagy Béla városi t. nácsos, Dr. Éj-
szaky Ödön m. á. v. fogalmazó, Kuzskó Istvánné, id.
Virányi Istvánné, Virányi Mariska, Dr. Reich Albert.
Jakab László, Halmy Piroska, Thomachott Fanny, Toldy
Ilonka, Mayer Irén, Péteri Lipótka, Lázár Irma, Vécsey
Mariska és még mintegy 30 tag.

Elnök 11 órakor a közgyűlést megnyitva, üdvözölte
a megjelenteket és felolvasta a távollevő elnöknek kö-
vetkező megnyitó beszédét:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Ezuttal harmadszor jutott nekem a szerencse, hogy mint ezen humánus egyesület elnöke, tisztársaimmal együtt ismét beszámoljunk egy évi működésünkről.

Engedjék meg, miszerint ez uttal is azzal kezdjem megnyitómát, hogy bizony még mindég küzdenünk kell az emberek egy részének egyesületünk iránti előítéletével, nem ritkán ellenszenvével, sőt gunyjával is. De ezek felett mosolyogva térünk napi rendre, haladunk a magunk útján, és minél tovább foglalkozunk tárgyunkkal, annál inkább meggyőződésünkké válik, hogy igen is szüksége van a társadalomnak egy ilyen egyesületre is, mert a mellett, hogy végcéljaiban nem csak az állatvédelem, és ebből kifolyólag a népnevelés terén szolgálja a legnemesebb, a leghumánusabb ügyet, egyuttal hozzá járul ahhoz, hogy a társaságba összeállás az együttes működés által az embereket közelebbi érintkezésbe hozva egymással, felébreszse bennök a társulás, a szövetkezés, az egy *más* és egymás dolgai iránt való érdeklődés, — az együttérzés nemes, magasztos eszméjét — az altruizmust, a melyre a mai önző, rideg, anyagiakat imádó korban oly igazán nagy szükségünk van.

Ezeket előre bocsátva nem vélem szükségesnek bővebben fejtegetni, hogy egyesületünk a szegény állatok védelmének előmozdításával milyen humánus célt szolgál; mert hiszen mindenki tudja, hogy minden törekvésünk arra irányul, minden eszközzel oda hatni igyekezünk, hogy az alsóbb nép-osztály retegeiben a lelki műveltségét, a jobb érzést fejlesztve, ezzel őket a szegény védtelen állatok iránt való kiméltre, könyörültre akarjuk serkenteni, és így szívükben a jobb, nemesebb érzést felébresztve bizton remélhetjük, hogy majdan embertársaik hibáival szemben is csak annál elnézőbbek s erkölcsükben szelidebbek lesznek.

Erre törekszünk tisztelt hallgatóság nyilvános felolvasásaink tartásával, ennek elérése céljából küldöttük szét a múlt évben 108 nép iskolának díjtalanul „havi közlönyünket“ és feltett szándékunk anyagi gyarapodásunkhoz mértén ezt évről évre még fokozni.

És hogy ebbeli törekvésünk, eddigi bár anyagi erőnkhez mért szerény működésünk nem volt minden eredmény nélkül, kitűnik abból, hogy máris csökkent a hatóságnál bejelentett állatkinzások

száma, és elvbarátainktól nyert értesülések után tudomásunk van arról is, hogy eddig erkölcsi elvadultságuk és az állatok iránti kegyetlenkedésüktől híres külvárosi legények már nem kinozzák, nem ütik verik anyirá szegény igavonó állatjaikat.

De tudomásunk van nem egy esetről, hogy a midőn játszás közben 8—10 gyermek egy-egy házi állatjuknak csupa virtusból való elkínzására össze áll, már töbnyire akad köztük egy-kettő a kiben a száanalom érzete felédredve, felszólal a szegény állat védelmére, és ha czélt nem ér, a kinzó társakat — őket az iskolában az állatokkal való szelid bánásmódra intő tanító előtt való bepanaszolás fenyegetésével bírja reáa kinzás abbahagyására.

Hogy a hatóságtól, illetve a megbüntetéstől való félelem — a közöttük egyesületünk által 8 év óta szerény eszközökkel bár, de folytonosan és kitartással eszközölt, lelki művelődés terjesztése, — avagy az egymás előtt való szégyenkezés érzete bírja-e őket az állatokkal való kiméletesebb eljárásra, illetve szelidebb bánásmódra? — nem tudhatjuk; de merjük, akarjuk hinni, hogy egyesületünknek nem kis része van benne, és így eddigi törekvéseink mégis csak jártak némi sikerrel.

Sajnálattal kell felemlítenem még tisztelt Közgyűlés, hogy a lefolyt év anyagi sikerekben nem felelt meg hozzáfűzött reményeinknek és így természetesen nem is fejthetünk ki nagyobb szabásu akciót, pedig milyen sok üdvös inrézkedés vár még e téren megvalósításra!

Uj alapító tag, nagyobb összeg adományozásával, sajnos nem szerencséltette egyesületünket, régi rendes tagjaink közül pedig többen kimaradtak, de kaptunk uj rendes tagokat is, és így küzködve bár, de fentartottuk magunkat. Azonban e folytonos küzdelem mellett is nem csüggedünk el, hanem él bennünk a remény, hogy Isten segítségével s buzgó, minden nemes ügy és humánus intézmény iránt érdeklődő lelkes közönségünk további szives támogatásával az állatvédelem oly fontos ügyének továbbra szolgálatot tehetünk; egyben biztosítva pártfogóinkat arról, hogy egyesületünk ezután is minden kitelhetőt elkövet, hogy a humánus érzésű embereket maga köré gyűjtve a maga elé tűzött nemes ügyet jövőben is odaadással és minél eredményesebben szolgálja.

A titkári jelentés, valamint a pénztári számadás egyesületünk működéséről és vagyoni állapotáról bővebben fogja a tisztelt közgyűlést tájékoztatni; és a midőn tisztársaimat jelentéseik elő-

terjesztésére felkérem, van szerencsém az állatvédő egyesület 8-ik közgyűlését megnyitni.

A nagy tetszést keltett megnyitó beszéd után a titkári jelentés következett, melyben *Purjesz Olga* titkár számolt be az egyesület egy évi működéséről:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Nekem először van szerencsém itt mint az egyesület szerény titkára megjelenni hogy egyesületi életünk lefolyt évről tájékoztatást nyújtsak. Őszintén megvallom, nem csekély elfoglaltsággal fogtam tisztemhez, mert tudatában vagyok annak, hogy egy olya kitűnő titkár után, mint a múlt évben elhunyt Van der Veldenné volt, nem könnyű feladat a kívánalmaknak megfelelni és azért jelentésem hézagosságaiért már előre kegyes elnézésüket kérem; másrészt azonban bátorított a tujat, hogy mindnyájan egy nemes, humánus ügy szolgálatában állva, működésével ki-ki a saját és így én is szerény tehetségeimhez képest járulok a közös cél, a közjó támogatásához.

Most pedig legyen szabad egyesületünk életében a múlt 1901 évben előfordult fontosabb mozzanatokát felsorolnom.

Választmányi gyűlést négyet tartottunk, a melyeken a felmerült és napirendre kitűzött tárgyak legnagyobbbrészt elintéztetek, ezek egyik leglényegesebbike azonban a lóhus mészárszék felállításának ügye még elintézetlen, a mennyiben még Budapesten sem állítatva; fel ilyen, városunkban még nincs kiállítás arra, hogy sikerrel alkalmazni lehetne, azonban további érdeklődésünk tárgyát képezi és alkalom adtán újra napirendre fogjuk tűzni.

Sopronban 1900-ban herczeg Eszterházy Miklós védnöksége alatt alakult Á. V. E. átküldte hozzánk az állatok védelme érdekében, egy kis füzetben kiadott útatisításait terjesztés végett és egyben fölkért, hogy bizonyos számú példányt, évenként vegyünk meg tőlük. Tekintettel azonban arra, hogy magunknak is van ilyen célú szolgáló folyóiratunk és különben sem rendelkezve felesleges pénzüsszeggel, a megvétel elmaradt.

Egerben, Dobó István, Eger hős védelmezőjének felállítandó szobor ügyében alakult bizottság gyűjtőívet küldött hozzánk és egyesületünkhöz adományt kért, a mit azonban nagy sajnálatunkra, ilyen célokra nem állván külön pénzüsszeg rendelkezésünkre, nem teljesíthettük.

A múlt évben már felemlítettük, hogy Kolozsvár városának tanácsához megkeresést intéztünk, hogy a kertek és szőlőhegyekben a madarak pusztítását erélyes intézkedésekkel megakadályozza

Örömmel jelenthetjük, hogy ennek eredménye is volt, mert a múlt év folyamán egyetlen panasz érkezett csak hozzánk a Külmagyar-utczában előfordult madár üldözésről flaubert puská-

val, de a rendőrségnél azonnal megtett erélyes közbelépésünk eredménnyel járt és az illető a további lövöldözéssel felhagyott.

Felemlítendő, hogy külvárosi földészeink is, melynek fiatal-sága híres volt, az állatok kinzásáról, kezd felhagyni ebbeli virtuskodásával és nem egyszer tapasztalhattuk, hogy ha különösen fuvarozás közben a tulterheltség folytán szegény igavónó állataik elakadnak, már többé nem esnek nekik rudakkal és vasvillával, hanem a tulterhet észszerűen lerakva szekerükről, a teher lerakása után újból visszatérnek annak elfuvarozására. Éppen ily kiméletesebb eljárást tapasztalunk az iskolás gyermekeknél a házi állatokkal és madarakkal szemben.

A mult közgyűlésen már felemlített „állatvédelemről” szóló városi szabályrendeletek kiosztása a cselédbejelentő hivatal utján folytattatik s a mult évben is ezer példányt nyomattunk és osztattunk ki újabban a cselédek között, még pedig akként, hogy a cselédkönyvön az illető tisztviselő által jelzés tételük arra nézve, hogy a cseléd a szabályrendelettel ellátott, azon czélből, hogy esetleg állatkinzásért felelősségre legyen vonható.

A madarak részére az őszszel ismét öt menhely, illetve fészek leit felállítva a sétatér és a város különböző helyein. Ezenkívül a tél folyamán hóesések alkalmával, kása elhintése által, élélmezve is lettek.

Felemlítendőnek tartom még azon fontos elhatározását választmányunknak, hogy az idén rendőröknek nem osztott ki jutalmakat és pedig azért mért sajnálattal győződött meg választmányunk arról, hogy akadtak köztük egyesek, a kik állásukat arra használták fel, hogy minden igaz ok nélkül zaklatták fel a faluról hetivásárra bejött szegény együgyű parasztot a rendőrségre megbüntetés végett csupán azért, hogy így szaporítsák a bejelentések számát; ezzel az illető nagyobb jutalomösszeget akarva biztosítani magának. De különben is az egész városi rendőrség teljes reorganisatio alá kerülvén, egyesületünk helyesebbnek találta ennek eredményét bevárva majd az új aera alatt a főkapitány ural egyetértőleg eljárva jutalmazni az állatvédelem körül, maguknak valódi igaz érdemeket szerzett rendőröket, illetve rendőrségi alkalmazottakat. Meg kell még emlékeznem havi közlönyünk szerkesztőjének személyében történt változásáról; a mi maga után vonta, hogy évenként az ifjuság részére kiiratni szokott pályázat és ennek folytán az ifjusági jutalmak kiosztása is elmaradt.

Sajnálattal kell itt megjegyeznem, hogy bizony nem is igen tellett volna jutalmakra, mivel a mult év anyagi tekintetben nem felelt meg várakozásunknak, mert a rendes évi tagsági díjak mellett, csupán egyesületünk buzgó maecenása báró Kemény Árpádné, Ő méltóságától kaptunk tetemesebb összeget, az Erdélyi bank és takarékpénztár részvénytársaságtól, a rendes évi segély összeget és Keller Lajos urtól Budapestről a minden évben küldeni szokott adományt, a melyeknek összegei a pénztári mérlegben van-

nak kitüntetve. De, habár, a múlt év anyagi bevételünket illetőleg némi csalódással járt, mégis örömmel tapasztaituk, hogy az alsóbb néposztály lelkének nemesítésére célzó törekvéseink; mint a fentebb említett esetekből hallani méltóztattak, járt némi eredménnyel, és ez a tudat minket kárpótol, mert nem annyira a pénzre van szükségünk, hogy az állatvédelem nem csak elméletben, hanem gyakorlatban is fejlődve és tökéletesedve; azon célunkat, hogy a társadalomnak minden tekintetben hasznos és munkás szerve maradhassunk mielőbb elérjük.

Végül felemlitem még, hogy »Állatok védelme« című „havi közlönyünk“ a múlt évben 356 példányban küldetett szét. Működésünk egyéb kisebb részleteinek felsorolásával nem kívánom a mélyen tisztelt közgyűlés türelmét tovább igénybe venni és tisztelettel kérem, jelentésem szives tudomásul vételét.

Ezek után *Fekete Nagy Béla* városi tanácsos, rendes tag a megjelentek zajos helyeslése mellett a közönség nevében meleg köszönetét tolmácsolva az egyesület tisztikarának kitűnő jelentéseikért, javasolja, hogy úgy az elnöki megnyitó, mint a titkári jelentés is teljertartalmulag felvétessenek és megörökíttessenek a közgyűlési jegyzőkönyvben.

A közgyűlés az indítványt éljenzéssel egyhangulag elfogadta.

Helyeslő tudomásul vétetett *Virányi István* pénztárnok bemutatott és alább közölt mérleg és előirányzat jelentése:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Egyesületünk múlt évi működéséről a titkári jelentés tájékoztató részletesen a t. Közgyűlést, van szerencsém tisztelt közgyűlési tagjainkat olyólag múlt évi pénztár forgalmunkról az elszámolást bemutatni.

K i v o n a t

Cartozik. az állatvédő egyesület pénztári könyvéből az 1901. évi bevételek és kiadásokról. **Követel.**

	kor.	fil.	kor.	fil.		kor.	fil.	kor.	fil.
Pénztári maradvány 1900-ról ..			2642	87	„Állatok védelme“ című havi közlöny kiadásainak költsége	500			
Erdélyi bank és tak. pénztár részvényfársaság adománya 1900 évre ..	50	-			Madarak téli etetésének költsége	14	-		
Kéller Lajos urtól Bpestről	10				Madármenhelyek illetve fészkek felállításának költsége	48	-		
Br. Kemény Árpádnétól	400				Jutalmakra rendőröknek 1900 évre	100	-		
Tagsági díjakból befolyt	351				Egyes buzgó felügyelőknek	50	-		
Kamatokban	98	87	909	87	Allatvédelmi szabályrendeletek, hirdemények, nyomtatványok és egyéb apró kiadások	100	90		
					Küldöncz, posta és levelezési költségek	32	50		
					Szerkesztő és tisztviselők tiszteletdíja	400		1245	40
					<u>Egyenleg</u>			2306	95
Összesen ..			3552	351	Összesen ...			3552	551

Virányi István, pénztárnok

A pénztárt és pénztári könyvet átvizsgáltam és teljes rendben találtam

Kölozsvárt, 1901. december 31-én.

Ösv. Báró Bánffy Zoltánné, m. p.
elnök.

A vonatkozó bevételi és kiadási tételeket mind okmányilag igazolva találtuk — s a pénztárt 2306 95 korona átvittel teljesen rendben találtuk.

Kölozsvárt, 1901. ápril 23-án.

Szekula Ákos, m. p.

Turcsányi Gyula, m. p.

sz. v. b. t.

Költségelőirányzat 1902. évre.

Bevétel.

Tagsági díjakból.....	500 —	
Adományokból	600.—	
Kamatokból.....	100.—	1200.—

Kiadás.

Havi közlöny fentartására.....	500 —	
Jutalmazásokra	150.—	
Hirdetések s nyomtatványokra	100.—	
Egyéb kiadásokra	50.—	
Tiszteletdíjakra	400.	1200 —

Alapítványként kezelt összegek.

Szenkovics Márton adománya.....	40.	
Gróf Teleki Árvédné adománya.....	50 —	
Gróf Kornis Viktor adománya	50.—	
Br. Kemény Árpádné adománya	860.—	
Összesen..	1000.—	

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ennek kapcsán sajnálattal kel felemlitenem, hogy a múlt évi bevételünk nem igazolta hozzá fűzött reményeinket és bevételünk a múlt évi közgyűlésen bemutatott előirányzaton jóval alul maradt; minek oka abban keresendő, hogy új alapító tag a múlt év folyamán egy sem lépett be egyesületünkbe, másrészt fizető tagjaink száma is megapadt, részben a városról való eltávozás miatt, részben pedig eddigi rendes tagjaink közül többen, hivatkozással az általános üzlet pangásra, más egyletek által való anyagi igénybe vételre stb. a fizetéssel elmaradtak. És há egyesületünknek fenállása óta leglelkesebb, legbúzóbb támogatója Br. Kemény Árpádné ő méltósága, a ki a múlt évben nagy sajnálatunkra hosszas betegségben szanvedett, nagy lelkü két ezer koronás alapítványának harmadik részletében a 400 K.-t meg nem küldi, — bizony aligha tehattünk volna valamit szegény állatkáink védelme érdekében. E mellett halával kel még felemlitenem a minden jótékony egyesületet oly készséggel támogató erdélyi bank és takarékpénztár részvény társaság 50 K. és Keller Lajos urnak Budapestről 10 K. adományát. De a lefolyt év anyagi csalódása nem csüggeszt el benünket t. közgyűlés, azért haladunk a megkezdett uton és biztat a remény, hogy lassan-lassan egyesületünk iránt is felmelegszik a jó emberek szive és tömeges belépésükkel lehetővé fogják tenni, hogy egyesületünk humánus céljai megvalósításában tovább haladhasson.

Végül bejelentve, hogy 1901-ben egyesületünknek 202 fizető tagja volt, a kik havi közlönyünket is kapták a tagsági díjért, — 108 ingyen példányt küldtünk meg az iskoláknak, és 46 tisztelet példányt küldtünk szét, — egyben van szerencsém a t. közgyűlésnek még a jövő évi költség előirányzatot tisztelettel bemutatni.

A pénztárvizsgálók jelentését *Hóry Béla* vármegyei árvaszéki elnök rendes tag olvasta fel és kiemelve a pénztárnoknak kiváló buzgóságát és pontosságát, javasolta a felmentvény megadását, a mihez a közgyűlés egyhangu helyesléssel hozzájáruli. A jelentés így szól:

Méltóságos elnök grófnő,
Tisztelt közgyűlés!

Az Erd. Állatvédő egyesület a tisztelettel alulírottakat, az egyesület pénztárának 1901 évi zárszámadásainak megvizsgálására kiküldvén: ezen megbízatásukban eljárunk, melyről van szerencsénk jelenteni, hogy:

Ugy a bevételi, mint kiosztási rovatokat a rendelkezésünkre bocsátott okmányok nyomán tüzetesen megvizsgáltuk, s ez alapon a bevételben: 3552 kor. 35 fillért a kiadásban: 1245 kor. 40 fillért az 1902 évre szóló *átvételben: 2306 kor. 95 fillért* helyesen elszámolva találtunk.

Ez alapon a pénztárkönyvet aláírtuk, hitelesítettük és lezártuk.

A mennyiben tehát Nagys. Virányi István pénztáros urnak ügybuzgalmát teljes elismerésben kell részesítnünk, indítványozzuk, hogy a közgyűlés a pénztárnoki jelentést tudomásul venni, — a pénztáros számára az 1901 évre a felmentvényt megadni, — s odaadó buzgóságáért részére köszönetet szavazni méltóztassék.

Maradunk: Kolozsvárt, 1902. máj. 9-én Méltóságodnak kiváló tisztelettel

alázatos szolgálai:

Szekula Akos.

Turcsányi Gyula
pnztr. v. b. t.

Elnök a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri Kuskó Istvánné és Hóry Béla tagokat és a közgyűlést a következő beszéddel berekesztette:

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A tárgysorozat ki lévén merítve, közgyűlésünk véget ért és nekem még csak azon kedves kötelesség maradt hátra hogy szives megjelenésükért az egyesület hálás köszönetét tolmácsolva a régi tagokat a további szives támogatásra és minél több új tag szerzésére; a kik pedig még nem voltak tagjai egyesületünk-

nek, azokat a szives belépésre kérjem, hadd fejlődjék, izmosodjék egyesületünk, és az állat védelem nemes érzülete a társadalom minden rétegében gyökeret verve válllvetve munkáljunk az emberiség nemesítésén, hisz nem vonhatja senki kétségbe azt, hogy az állatvédelem eszméjének különösen a serdületlen gyermekekre nemesítő s egyuttal nevelő hatása van.

Érezze minden teremtet lény a Mindenható irgalmasságát, játékonyságát, a kinek áldását további munkálkodásunkra kérve, ezzei az állatvédő egyesület 8-ik közgyűlését bezárom.

Írás a libákról.

Mottó: Szép állat a liba
Magát megmossa....

Most, a libaidényben talán nem lesz érdektelen rehabilitálni a szegény libákat, a kiket oly igazságtalanul hasonlítanak a csaci kislányokhoz. A libamonografia még egyáltalán nem ismerős, sőt a városi ember alig ismeri süttetlen állapotában. Pedig megérdemli ez a derék állat, hogy egy kicsit ismertessük.

...Napfölkeltkor már nagy gágogás jelzi, hogy megélenkült a libalegelő. Egymásután, csoportonként jönnek a libák, utközben is keresgélve a földön. Kedves a beszélgetésük, mely sokszor egészen olyan, mint a nevetés. Egy-egy csoportban elől jönnek a vén ludak, utánuk tipegve a pittyegő kis libák. Ezek bizony még ostobácskák egy kicsit, de hát a természet olyan jó, hogy az anyaludakba a szeretetet oly fokban oltotta be, hogy fiókáikat még akkor sem hagyják el, mikor ezek már egészen fölcseperedtek, ott legelésznek egy csordában, már-már meg sem lehet különböztetni őket; sokszor csak a hangjuk árulja el, hogy milyen fiatalok még, meg talán a fejük, a mely aránylag leglassabban fejlődik.

A legelőre érve utjok egyenesen a tóhoz visz s megérkezve rögtön „eszik a vizet“, nyakukat hosszan nyújtogatván. Egyik-másik már tollászcodik s kiterjesztett szárnyaival ágál, a mi csakhamar általános lesz az egész falkában. Más falka érkezik, pásztor nélkül. Ezekben a gunár vigyázó szemmel tekint jobbra-balra, hagyományos éberséggel ügyelve a kis libákra, odavezeti a kis csoportot arra a helyre, a hol tegnap legelésztek. Ha utjában valamely eperfa alá ér a falka, vagy nagyon csábit a földre

dobott dinnyehéj, kis időre megbomlik a libasor rendje; aztán mennek tovább.

Feljebb száll a nap. Első sugarai már bearanyozzák a tó vizét, melyben bukdácsoló ludak, pihés jószágok uszkálnak. Csookban a víz, ahogy a partról egy-egy megriasztott béka czuppan bele; az éberszemű gunár rögtön utána kap. Némi csönd áll be; a parton tisztálkodó libák az őrgunár hangos szavára mind oda figyelnek. Új falka érkezik. A falkában leghátul döcög a sánta liba, a „fenekfészek“. Szegényke még a keltéskor járt szerencsétlenül; valószínűleg kiesett a lészekből, vagy a többiek nyomták össze, mert legalul kerülhetett.

Megélénkül lassanként a libalegelő. Az új csoportok hangos gágogással jönnek, majd elvegyülnek a többi falka közé, sohasem keverednek össze. Ellegetésznek maguktól, fölkeresik a tó vizét, vissza is jönnek, bátran úgy lehet hagyni, minden kis falkában ott vigyáz a gunár, a melynek éberségét nem lehet ki játszani. Éberebb ez, mint a kutya; ezt nem lehet holmi odavetett konczzal elhallgattatni.

Összeverődnek a pásztorleánykák, ráérnek naphosszant évődni egymással. (A libapásztorság ugylátszik a lányok előjoga; csak nagyon elvéve látni más pásztor.) Egyszerre nagy láрма keletkezik. Ijedt siptiás és a vén ludak vészkiáltásai. A csoportok nagy lármával futnak össze; pittyegnek a kis libák, látszik rajtuk a nagy rémület, mire a lányok sűrőve néznek köröskörül, majd ernyőt csinálva tenyerükből, vizsgaszemmel nézik az eget. Magasan uszva a kék levegőben, nagy köröket írva, ott kereng a héjja, minden pillanatban lecsapni kész. Hamar rákezdik a héjjaütő nótájukat, teli torokból fujva:

Sas, sas, lakatos
Látom lábod ripacsos
Addig libát nem adok,
Míg azt le nem vakarod.
Kur, héjja, az anyja!
Csivére csattogóra
Kemény köre, vaskapocsra
.....

Az utolsó (reprodukálhatlan) sort pokoli visitással mondják, úgy hogy héjja legyen az, a mely ettől meg nem ijed. Még kövel is hajigálnak utána.

Elmulván a veszély, a kép ismét a régi lesz. A hogy jobban kezd tüzelni a delelő nap, a falkák az árnyékra vonulnak

gubbaszkodni. Hangjuk is alig hallatszik. Félállásban állva pihennek, egyik-másik a szárnya alá dugja a csőrét és alszik, némelyik pedig, különösen a fiókák közül, kapkod a légy után.

A víz partján vonul egy szomorú csoport. Azt hinné az ember, hogy csupa beteg liba. Szomorúak, tolluk alig van sokhelyütt, a tokos bőrük is kivirít. A „*bukottszárnyúak*“. A kapzsiság és emberi önzés áldozatai. Tulontul megkopasztották őket valami rablógazdaságban. Ugy tessék érteni, hogy ezeket a libákat „*fűbérbe*“ adták, a mi annyit jelent, hogy két fél között valamelyes szerződés jött létre, hogy a libákat őriztessék egy felekezeten. Például Jacskó Poszor Imréné a 12 idei libáját fűbérbe adja Börcsök Istvánnénak, ki is nagyszámu libái mellett külön pásztort tart. Megállapodás történik tehát, hogy a közös legelőn Börcsökéné őrizteti a libákat s a vendéglibák első kopasztásig nála maradnak a toll az övé lesz, ez a fizetés. Neki pedig érdekében állván a libáktól minél több hasznot huzni, lekopasztatja a lehetőségig. Ennek szomorú következménye a sok „*bukottszárnyú*“

A gazdasszonyok egyszerű lelkébe is be-be költözik a bizalmatlanság ördöge, azért hát a fűbérbe-adás előtt megjelezzik a libáikat; mert hiába mondogatja a Börcsökéné, hogy egyik liba olyan, mint a másik, bizony nem úgy van az. Hogy a fejüket bekenik valami zöld színnel, ez nem jelzés, mint sokan hiszik. Ez csupán orvosság (férgék irányában). Oh, a jelzés egészen más. A tappancsokon történik. Az uszóbartyát (levelet) bemetszik, a hátulso körmát (sarkát) pedig lenyikkantják: s ennek a változatai a jelzések. Nagyon sokféleképpen lehet ezt variálni. A pásztorgyerek minden egyes libát igen jól ösmervén, jól tudják, hogy az a melyiknek „*mindkét lábán szélső levele hasított, jobb lábán sarkavett*“ az a Tyihók Pösze Mátyáséké, hogy tehát annak semmi keresete abban a csordában, a hol a libának „*jobb lábán középső levele hasított, bal lábán többül nyikkantott*.“ Lám ez árulta el tavaly is a Börcsököt, mikor kieserélt kettőt. Lett is nagy háborúság a szomszédok közt, kik még azt is tudni vélték hogy „*mikori nyikkantás*“

Az árokparton gubbaszt egy csomó szomorú liba. Nem legelésztiek egész nap, nem uszkáltak, csak ott ülnek letopva az árnyékban, nyitott csőrrel, lihegve. Betegek; meglepte őket a „*pípitő*“ az a betegség, mely a nyelven képződő kasza-tokmány alakú epidermis-alképlet, a melyet úgy csipnek le a hüvelykujj körmével. Szerencsére hamar elmúlik, de még egy darabig elő-

vigyázatosnak kell lenni a kis libákkal, a kiket ilyenkor „csócsára“ fognak. Ez a libák diétája. Mikor még nem tudnak jól rágni, félkeményre főtt talyalyi kukoriczán tartják őket, de ezt előbb a gazdasszony rágja össze. Ezt a műveletet „csócsálás“-nak nevezik. Később paraj és burgundi répa közé aprítják a csócsát, ugyancsak ilyenkor kerül elő a „vaskó“ az a nyelétől megfosztott, kiszolgált konyhakész, vagy kaszadarab, melyet az otthoni ivóvízbe tesznek, ha a kis libának „szenvedély van a gyomrában“.

És ez elég gyakran fordul elő, mert a liba falánk állat. A „ki ki magának“ luddtörvény egyeilen paragrafusa értelmében válogatás nélkül nyelik le a legkülönfélébb dolgokat. És tapasztalt öregnének a megmodható, hogy aranygyűrű, pénzdarab, üvegcserep a liba gyomrában nem tartozik a ritkaságok közé.

— A falu felől nagy portfelhő jön, melyből malaczok túó alakjai bontakoznak ki. Esteledik. Megindulnak a libák, szép sorjában tapogva hazafelé. Némelyik csoport szárnyra kerekedik és folyton gágogva repül haza, hol hangjukkal jelzik megérkezésüket. A hogy beljebb érnek a faluba, ritkulnak a csoportok, egyik-másik máris otthon gágog. Másik meg ott megy az utca közepén, egyik a másik után, liba sorban. A gyerekek oda kiabálnak a pásztorhoz, kinek libái így tapognak egymás mögött: „csikot esztek estére!“

De ez a láрма nem zavarja meg a rendet. Haza találnak, soha el nem hibázzák a portát, csak nagy ritkán esik meg, ha egy-egy játékos kutya megkergeti és szétüzi a falkát, hogy egyik-másik liba eltéved; ezt a többiek hívják haza hangos kiáltással. Ha a kapu kinyílik, úgy meggágogják, megüdvözlük a gazdasszonyt, hogy öröm nézni.

Általában a libát tévesen itélik meg.

A liba nem ostoba állat. Tessék csak eltölteni egy napot figyelő szemmel nézve ott a libapáston. Az ő életük megczáfol minden roszindulatu ráfogás.

Már jó Miskolczi Gáspár XII. századbéli író is mondja, hogy „a libák okossága még a vadludakban is kitetszik, mert mikor Cicihiából a télnek kegyetlensége előtt Egyiptomba átköltöznek, egy-egy követ rejtenek szájukba, hogy a Taurus hegye fölött, a hol felette sok sasok laknak, gágogás nélkül á repülhessenek.“

Régi króikák csodadolgokat beszélnek a libáknak éppen nem kicsinylendő okosságáról, kezdve a kapitóliumi ludaktól egész az esslingeni ludig.

Hát a Kacskovicsné ludjáról hallottak-e, melyik olyan szépen járta a csárdást, hogy öröm volt nézni; csak azt mondták neki „tánczolj édes ludam!” Hát az a gunár, a melyik mindig elkísérte a falusi bírót, mikor az dobolt? Egy ismerős gunár meg hogy huzogatta a csengetyűzsinórt, ha zárva találta a gazdaszonya ajtaját. Arról nem is szólok, hogy milyen furtanggal félre tudják lökni a tolózárt, ha ki akarnak jönni a bezárt óból. Ha pedig be van kötve az ajtó, a csőrükk. l egyszerűen a zsinórt elragják. Mégis kijönek.

Tudunk egy libáról, mely a gazdája halála után elárkoilta magát és két napi koplalás után éhen pusztult el. Egy másik meg utcahosszat, lépten-nyomon kísérte a gazdáját, nem törődve az utcagyerekek lármájával. Még a ködobálás se iasztotta el onnan. Gazdájának megvolt az a szokása, hogy naponkénti sétájában mindig ugyanazon egy padra ült le. Mikor sétájában közeledtek a pihenő helyhez, a csodaliba előre szaladt és szárnycsattogtatva mutatta abbeli örömét, hogy ime, megérkeztek. — Egy gunárt egyszer egy házörző eb megmentett a róka körmei közül s ezért hálából elválhatatlan kísérőjévé szegődött a kutyának.

Az esslingeni lud, az meg már irodalmi nevezetességre tett szert. Ez lépten-nyomon követte az ottani lovassági laktanya őrtálló katonáját s a fölváltás idejét örömteljes gágogással jelezte. Minden elriasztási kísérlet hasztalannak bizonyult, sőt a mikor építkezési munkálatok miatt az őrszemet régi helyéről máshová helyezték át, a lud, keresztül repülve a kaszárnya falain, újból fölkereste és ott is csökönyösen kísérte az őrt. A faköpenyeg mellett lakott, „*roppant henczegeb volt*“, czibiinek nem lehetett az őrhöz közelednie; a tiszteket is a legénység ellenségeinek tekintette és még az ezredes csizmaszárát sem átallotta megcsipkedni, ha szigoruan beszélt az őrral. Az ezred, áthelyezése alkalmával kedves állatját magával vitte Esslingenből Ludwigsburgba, hol nagyon megrökönyödött, mikor a tavaszi hadgyakorlatok tartamára otthon hagyta őt az ezred; hosszas morfondírozás után azzal kárpótolta magát, hogy a fegyvertárnál őrtálló katonához szegődött. Százan is látták azonban, hogy mily örömpeszevő hagyta faképnél a liba a szükségből fogadott fegyvertári őrt, midőn a hadgyakorlatról visszatérő ezredének kürtszavát meghallotta; ezrede elé sietett s rögtön kedves trombitása után sorakozva, magasra emelt fővel nagy büszkén lépkedett régi helyére.

16 éves korában a második helyőrségi változást érte meg, s ekkor ezredével Ulmba került. Igen kevés oly lakója volt Ulmbának, a ki el nem látogatott a liba csodájára.

Győry Elemér.

Állatvédelem és állatvilág.

Az éneklő-madarak mint szoba-madarak. Hasznos éneklő madaraink, mint szoba-madaraknak való elfogásának — eltekintve a kártól, melyet közgazdaságunk ezáltal szenved, mai nap amugy sincs értelme. Hisz ma már annyiféle énekesünk van a Kanári-madarak között, hogy jobb énekest szobáinkban nem is kívánhatunk. A Kanári-madarakat, mint tudjuk, a szobában tenyésztik; ha tehát ilyeneket tart valaki szobájában, ezáltal nem károsítja a gazdaságot. Azok, a kik eddig hasznos éneklő-madaraink fogdosásával és ezekkel való kereskedéssel foglalkoztak, foglalkozzanak Kanári-madarak tenyésztésével és ezekkel való kereskedéssel. Így nem károsítják folyton és folyton a közvagyonot, mely az ő vagyonuk is; sőt megmenthetnek nem csekély összegű pénzt, mely évenként mint Kanári-madarak ára kivándorol külföldre.

Ha valaki csak egy rovarpusztító éneklő-madarat elfog és ezt mondjuk tíz koronával eladja; mily csekély mégis ezen összeg azon haszonhoz képest, melyet ezen egy énekes kún a természetben nekünk hozhatna.

Itt is azonban főbűnösöknek azok tekintendők, a kik ilyen madarakat vesznek és fogva tartanak; a kik többnyire képesek megítélni, vagy tudhatják, hogy az a madár nem a végeit lett teremtve, hogy ők fogva tartsák, hanem, hogy a világ nagy óraművének valamelyik kerekéhez tartozik, amely kerék nélkül az óramű nem járhat.

Így a kitömött hasznos madárkák vagy ezek tollainak viselését illetőleg is nem az a tudatlan madárfogdozó a főbűnös hanem az azokkal kereskedő és még inkább az a hölgy vagy férfi, a ki azokat kalapján viseli.

Ne vegyenek tehát és ne tartsanak fogva hasznos madarat. (Ez különben törvény értelmében hazánkban meg is van tiltva) és ne vegyenek olyan kalapot, mely hasznos kitömött madárkával vagy egy ilyenek tollaival van díszítve.

1902. évre tagsági díjukat befizették.

Kolozsvárt :

Ajtay K. Albert	2 Kor.
Özv. Arkossy Lajosné	2 >
Gr. Béldi Ákos	2 >
Gr. Béldi Ferencz	2 >
Gr. Bethlen Karolin	2 >
Biella Mariska	2 >
Dr. Brandt Józsefné	2 >
Butyka Vilma	4 >
Dr. Czikmántory Ottó	2 >
Dr. Csengery Jánosné	2 >
Csernyánszky Ella	2 >
Dobál Antal	2 >
Dr. Erdély Károly	2 >
Özv. gr. Esterházy Jánosné	2 >
Özv. Fekete Pálné	2 >
De Gerando Antonina	2 >
Geréb Mártonné	2 >
Özv. dr. Goth Manóné	2 >
Dr. Grün A. Lipótné	2 >
Dr. Haller Károly	2 >
Dr. Issekutz Hugó	2 >
Izay Árpád	2 >
Özv. Kardos Kálmánné	2 >
Köváry László	2 >
Köváry Lászlóné	2 >
Krompecher Hermin	2 >
Özv. Makoldy Sámuelné	2 >
Merza Lajosné	2 >
Pataky Victoriné	2 >
Schwarzczel Adél	2 >
Dr. Szamosi Jánosné	2 >
Özv. Szász Domokosné	2 >
Dr. Szász Zsomorné	2 >
Szentgyörgyi Lajos	2 >
Turcsányi Gyula	2 >
Özv. br Wesselényi Istvánné	2 >

Br. Szentkereszty Zsigmond-
né ..... 4 Kor

Vidékről :

Bay Ferencz, Tasnád	2 >
Br. Bornemissza Károly, Deés	2 >
Dr. Dobszay Antal, Pécs	2 >
Dr. Ferenczy Zoltán, Bpest	2 >
Fittler Sándorné, P.-Keme- nes	2 >
Br. Györffy Pál, Kraszna	2 >
Dr. Hints Elekne, M.-Vásár- hely	2 >
Horváth Bertalan, Hidvég	2 >
Horváth Bertalanné, Hidvég	2 >
Indig Áron, Nyén	2 >
Jurássy Berta, Eger	2 >
Kaizler György, Zilah	2 >
Dr. Lindner Gusztáv, Bpest	2 >
Gr. Maldeghem Arthurné Besztercze	2 >
Gr. Mikes Árminné, Zabola	2 >
Dr. Pecz Vilmosné, Bpest	2 >
Sigmond Dezsóné, Bpest	2 >
Gr. Teleki Miksáné, Kendi- Lóna	2 >
Gr. Teleki Emma, Kendi- Lóna	2 >
Gr. Teleki László Gyula, Hosszúfalu	4 >
Gr. Teleki László Gyuláné, Hosszúfalu	2 >
Unger Mária, Bpest	2 >
Dr. Varga Gábor, Szent- Gotthard	2 >

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Kérelem.

Megkezdve az 1902. évre szóló tagsági díjnyugták szétküldését, tisztelettel kérjük úgy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona tagsági díjukat, melyért kedves, általános elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják, mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat nyugtákihordónktól, ha azzal jelentkezik, kivájtani méltóztassanak, hogy további működésünket a szegény állatok védelme érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Br. Bánffy Zoltánné,
elnök.

Virányi István,
pénztáros.